

РОЗМІЩЕННЯ ПРОДУКТИВНИХ СИЛ І РЕГІОНАЛЬНА ЕКОНОМІКА

УДК 336.129

ОСОБЛИВОСТІ РЕГІОНАЛЬНОГО ФІНАНСУВАННЯ ГАЛУЗІ ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я

**Л.П.СІДЕЛЬНИКОВА – пошукувач,
Херсонський ДТУ**

Регіональна бюджетна політика в сфері видатків – досить вагомий інструмент впливу на соціально-економічний розвиток адміністративно-територіальних одиниць, особливо на перехідному етапі економічних реформ при обмеженості фінансових ресурсів регіону.

На сьогодні найбільшу питому вагу в місцевих бюджетах України мають видатки на соціальні потреби (освіта, охорона здоров'я, соціальний захист і соціальне забезпечення), що свідчить про їх виняткову соціальну спрямованість. Від того, скільки коштів буде надано на утримання шкіл, дошкільних закладів, лікарень, поліклінік, спортивних установ залежить міра задоволення потреб населення, гарантованих Конституцією України.

На стан соціальної сфери впливають загальна ситуація в країні, рівень податкових надходжень, зміни в доходах населення, зміни в його структурі й рівні бідності, традиції. В Україні діяльність держави в соціальній сфері має надзвичайно важливе значення для життя суспільства. Це зумовлено як різким падінням доходів переважної більшості населення при переході до ринкової економіки, так і традиційною орієнтацією громадян на одержання соціальних послуг саме від держави.

Значне місце у соціальному секторі належить охороні здоров'я. Фінансування медичної сфери з бюджетів міст обласного підпорядкування, районних бюджетів становить в Україні приблизно 1/4 сукупних видатків, обласних бюджетів – майже 1/5 видаткової частини. Одночасно, у бюджетах міст районного підпорядкування та селищних бюджетах ці видатки становлять 5-7%. Ця відмінність спричинена розмежуванням у фінансуванні лікарень широкого профілю – найбільшої за абсолютними розмірами групи видатків місцевих бюджетів у галузі охорони здоров'я [1].

На прикладі Херсонської області здійснено аналіз динаміки видатків місцевих бюджетів на охорону здоров'я за період з 1992 по 2000 рік (зазначені показники наведені у таблиці 1).

Таблиця 1 – Видатки місцевих бюджетів Херсонської області на охорону здоров'я у 1992-2000 рр. [3-11]

	1992						1993						1994						
	план			факт			план			факт			план			факт			
	тис. грн		п. вага	тис. грн		п. вага	тис. грн		п. вага	тис. грн		п. вага	тис. грн		п. вага	тис. грн		п. вага	
																			% ви- конан.
1. м. Каховка																			
2. м. Н. Каховка	1,84	20,31	1,57	18,71	85,33	52,1	13,93	51,6	14,23	99,04	408,4	18,21	68,42						
3. м. Херсон	8,45	18,63	9,46	20,41	111,95	76,6	20,17	359,1	26,04	468,80	2367,8	27,32	111,11						
4. Білозерський р-н	0,98	18,01	0,98	17,69	100,00	28,9	20,13	32,5	19,45	112,46	389,5	22,01	51,66						
5. Бериславський р-н	0,89	16,95	0,90	15,85	101,12	25,0	21,61	33,5	16,75	134,00	256,2	20,75	77,05						
6. В. Олександрівський р-н	0,97	29,31	0,96	21,92	98,97	25,0	22,28	18,6	18,77	74,40	201,3	17,63	67,16						
7. В. Лепетиський р-н	0,55	18,58	0,45	15,41	81,82	13,2	28,88	13,2	20,76	100,00	98,1	19,58	80,22						
8. В. Рогачицький р-н	0,44	22,92	0,48	25,00	109,09	9,4	18,95	12,6	18,10	134,04	82,7	21,97	72,91						
9. Високопільський р-н	0,53	27,46	0,32	19,05	60,38	10,2	28,73	13,0	27,60	127,45	96,1	31,60	108,74						
10. Генічеський р-н	2,16	26,97	1,92	24,43	88,89	49,6	25,30	57,0	26,04	114,92	345,0	30,86	122,03						
11. Голопристанський р-н	0,88	13,90	1,03	18,23	117,05	20,0	13,81	27,7	16,32	138,50	351,4	18,47	51,34						
12. Горностаївський р-н	0,36	15,52	0,38	17,51	105,56	13,6	27,81	14,1	19,86	103,68	98,8	24,68	82,49						
13. Іванівський р-н	0,41	17,67	0,40	18,18	97,56	16,6	29,80	16,6	22,65	100,00	80,1	18,63	79,15						
14. Каланчацький р-н	0,59	20,56	0,60	17,91	101,69	15,3	24,76	15,8	20,63	103,27	88,6	27,04	124,38						
15. Каховський р-н	1,51	36,92	1,52	37,62	100,66	48,5	38,61	42,5	36,67	87,63	330,0	40,05	94,45						
16. Н. Сірогозький р-н	0,40	20,20	0,52	21,58	130,00	17,8	32,60	19,7	31,32	110,67	150,0	25,37	67,07						
17. Н. Воронцовський р-н	0,57	21,67	0,52	19,70	91,23	15,2	28,57	18,7	24,04	123,03	181,6	27,50	80,95						
18. Н. Троїцький р-н	1,00	22,62	1,03	23,15	103,00	43,0	31,83	39,0	25,39	90,70	209,6	23,14	78,39						
19. Скадовський р-н	0,93	19,58	0,92	18,15	98,92	18,5	28,55	36,5	24,63	197,30	241,7	21,33	88,71						
20. Цюрупинський р-н	1,12	21,33	1,17	21,43	104,46	15,3	31,87	30,9	23,53	201,96	192,6	23,59	123,42						
21. Чаплинський р-н	1,10	25,88	0,90	22,11	81,82	26,0	23,62	28,5	21,84	109,62	245,1	26,46	57,73						
РАЗОМ:	25,68	20,20	26,03	20,18	101,36	539,8	21,31	881,1	22,01	163,23	6603,1	24,15	90,72						
22. Обласний бюджет	12,43	17,24	15,89	20,59	127,84	194,0	22,73	639,3	25,99	329,54	4258,3	37,94	98,13						
ВСЬОГО ПО ОБЛАСТІ:	38,11	19,13	41,92	20,33	110,00	733,8	21,67	1520,4	23,53	207,20	10861,4	26,22	93,62						

Продовження таблиці 1

	1995				1996				1997						
	план		факт		план		факт		план		факт		% ви-		
	тис.грн	п.вага	тис.грн	п.вага	тис.грн	п.вага	тис.грн	п.вага	тис.грн	п.вага	тис.грн	п.вага	тис.грн	п.вага	конан.
1. м. Каховка															
2. м. Н.Каховка	3201,7	21,66	2411,7	23,14	75,33	3164,0	24,60	3037,0	23,75	95,99	3543,0	23,74	3383,0	21,84	95,48
3. м. Херсон	15847,8	22,15	14208,1	27,12	89,65	19642,0	29,77	20709,0	30,80	105,43	25895,0	33,65	25566,0	30,62	98,73
4. Білозерський р-н	1095,5	17,39	879,7	14,63	80,30	1684,0	21,15	1868,0	22,67	110,93	2120,0	21,03	2348,0	21,12	110,75
5. Бериславський р-н	1500,0	20,19	1224,8	19,56	81,65	1729,0	23,49	1786,0	23,34	103,30	2243,0	25,38	1955,0	20,37	87,16
6. В. Олександрівський р-н	900,0	20,79	640,3	16,75	71,14	1190,0	22,39	1047,0	20,49	87,98	1186,0	19,51	1223,0	18,02	103,12
7. В. Лепетиський р-н	651,0	20,79	341,0	18,48	52,38	714,0	25,56	803,0	28,67	112,46	829,0	23,03	876,0	25,00	105,67
8. В. Рогачицький р-н	500,5	24,18	440,0	25,54	87,91	632,0	26,42	666,0	30,01	105,38	801,0	27,32	775,0	29,69	96,75
9. Високопільський р-н	641,6	26,79	370,4	19,63	57,73	682,0	23,53	823,0	28,95	120,67	827,0	23,74	860,0	22,80	103,99
10. Генічеський р-н	1900,5	26,82	1577,5	24,64	83,00	2393,0	27,08	2603,0	29,76	108,78	2885,0	28,28	3498,0	28,89	121,25
11. Голопристанський р-н	1570,3	18,00	1102,6	17,88	70,22	1793,0	19,74	1772,0	20,41	98,83	2254,0	20,90	2082,0	18,23	92,37
12. Горностаївський р-н	571,9	21,97	503,9	22,82	88,11	684,0	22,85	794,0	24,55	116,08	777,0	20,52	808,0	23,33	103,99
13. Іванівський р-н	550,0	21,40	356,9	20,29	64,89	732,0	22,64	719,0	23,95	98,22	841,0	25,20	747,0	20,04	88,82
14. Каланчацький р-н	734,4	23,59	672,8	20,15	91,61	1083,0	26,01	1253,0	29,09	115,70	1200,0	24,13	1257,0	23,12	104,75
15. Каховський р-н	1936,4	40,15	1517,1	41,66	78,35	2162,0	36,61	2142,0	37,36	99,07	3366,0	44,36	2769,0	42,91	82,26
16. Н. Сірогоський р-н	630,0	25,69	351,7	19,79	55,83	863,0	26,22	819,0	24,40	94,90	869,0	22,50	760,0	19,59	87,46
17. Н. Воронцовський р-н	719,6	25,69	450,5	21,97	62,60	999,0	29,08	1058,0	29,07	105,91	1073,0	25,13	1172,0	25,12	109,23
18. Н. Троїцький р-н	1099,4	20,75	927,4	22,23	84,36	1517,0	24,18	1862,0	29,44	122,74	1653,0	24,45	1675,0	24,92	101,33
19. Скадовський р-н	1266,9	21,78	911,0	17,28	71,91	1865,0	26,09	1693,0	21,86	90,78	1964,0	22,55	1919,0	20,23	97,71
20. Цюрупинський р-н	1991,9	21,60	1151,3	18,31	57,80	2112,0	20,15	2072,0	21,92	98,11	2936,0	26,62	2364,0	20,78	80,52
21. Чаплинський р-н	1035,7	20,26	877,5	21,07	84,73	1657,0	28,46	1479,0	25,37	89,26	1722,0	24,23	1609,0	22,79	93,44
РАЗОМ:	38345,1	21,56	30916,2	22,69	80,63	47297,0	25,76	49005,0	26,68	103,6	58984,0	27,40	57646,0	25,23	97,73
22. Обласний бюджет	21708,0	29,24	17652,6	35,08	81,32	30509,0	19,60	27125,0	21,49	88,91	34080,0	34,72	31696,0	37,97	93,00
ВСЬОГО ПО ОБЛАСТІ:	60053,1	23,82	48568,8	26,03	80,88	77806,0	22,93	76130,0	24,57	97,85	93064,0	29,69	89342,0	28,64	96,00

Продовження таблиці 1

	1998						1999						2000						
	план		факт		% ви- конан.		план		факт		% ви- конан.		план		факт		% ви- конан.		
	тис. грн	п. вага	тис. грн	п. вага			тис. грн	п. вага	тис. грн	п. вага			тис. грн	п. вага	тис. грн	п. вага			
1. м. Каховка																			
2. м. Н.Каховка	3863,8	19,06	3252,6	19,15	84,18	3929,1	14,51	3281,3	13,60	83,51	4122,2	22,82	3979,7	11,34	96,54				
3. м. Херсон	25802,5	30,18	18852,6	27,25	73,07	25512,8	18,84	19460,1	17,69	76,28	24881,8	26,83	20531,9	13,59	82,52				
4. Білозерський р-н	2667,9	22,53	2243,6	20,65	84,10	2463,6	16,78	2017,6	15,17	81,90	2716,1	21,83	2215,5	14,78	81,57				
5. Бериславський р-н	2656,0	23,57	2011,3	22,48	75,73	2065,9	17,89	1434,0	15,08	69,41	2440,2	21,23	1996,4	15,40	81,81				
6. В. Олександрівський р-н	1255,0	20,92	1233,1	20,34	98,25	1277,0	16,76	1000,5	14,93	78,35	1315,7	22,16	1216,4	15,78	92,45				
7. В. Лепетиський р-н	1003,9	25,02	815,3	26,49	81,21	995,6	20,24	890,0	21,04	89,39	968,6	22,79	955,1	19,08	98,61				
8. В. Рогачицький р-н	839,3	27,42	489,2	23,34	58,29	682,7	19,50	578,2	19,52	84,69	677,7	18,69	620,4	18,49	91,54				
9. Високопільський р-н	818,1	24,23	726,0	23,51	88,74	777,6	20,85	708,4	20,61	91,10	819,9	23,04	803,6	16,87	98,01				
10. Генічеський р-н	3137,9	26,26	2612,7	25,03	83,26	3361,2	20,24	2842,6	21,57	84,57	3480,6	23,89	3107,1	22,55	89,27				
11. Голопристанський р-н	2315,5	20,80	1724,0	18,37	74,45	2221,6	18,11	1768,9	16,54	79,62	2209,6	20,46	2032,2	15,29	91,97				
12. Горностаївський р-н	990,5	24,39	806,9	21,12	81,46	989,2	22,07	941,2	21,86	95,15	970,6	25,25	943,2	21,11	97,18				
13. Іванівський р-н	930,5	25,82	677,8	25,28	72,84	805,5	19,84	564,7	18,26	70,11	908,8	24,56	774,3	22,42	85,20				
14. Каланчацький р-н	1070,1	19,73	1039,1	20,68	97,10	1284,9	18,41	962,8	16,86	74,93	1349,0	24,08	1339,6	16,20	99,30				
15. Каховський р-н	3401,0	42,75	2357,9	40,50	69,33	3466,9	32,94	2731,1	32,74	78,78	3914,9	33,41	3782,6	34,19	96,62				
16. Н. Сірогозький р-н	1005,1	24,46	700,1	20,41	69,65	852,5	17,77	503,2	15,25	59,03	820,8	16,78	592,3	14,46	72,16				
17. Н. Воронцовський р-н	1116,0	25,29	759,3	23,67	68,04	1126,3	23,23	1039,2	22,56	92,27	1090,9	23,64	1040,2	19,73	95,35				
18. Н. Троїцький р-н	2071,4	24,09	1231,0	20,59	59,43	1661,7	16,95	1266,2	15,75	76,20	1845,2	20,96	1612,0	17,65	87,36				
19. Скадовський р-н	2339,7	23,05	1671,0	19,47	71,42	2011,9	15,86	1708,3	14,54	84,91	2424,4	24,13	1942,6	13,98	80,13				
20. Цюрупинський р-н	2826,2	22,42	2281,0	20,01	80,71	2507,2	18,08	2324,7	17,57	92,72	2901,4	24,40	2914,1	14,96	100,44				
21. Чаплинський р-н	1919,2	25,05	1354,4	20,83	70,57	1399,2	17,02	1342,9	18,20	95,98	1792,4	24,16	1604,3	15,91	89,51				
РАЗОМ:	62029,6	25,36	46838,9	23,11	75,51	59392,4	18,19	47365,9	17,15	79,75	61650,8	23,96	54003,5	14,76	87,60				
22. Обласний бюджет	35593,7	32,93	27373,1	28,91	76,90	38287,8	33,64	32702,6	30,31	85,41	46696,5	34,44	43476,6	30,49	93,10				
ВСЬОГО ПО ОБЛАСТІ:	97623,3	27,68	74212,0	24,96	76,02	97680,2	22,19	80068,5	20,85	81,97	108347,3	27,6	97480,1	19,17	89,97				

Проведено порівняльний аналіз абсолютних планових та фактичних показників видатків на охорону здоров'я міст та районів області за 9 років, їх питомої ваги у відповідному загальному обсязі видатків місцевих бюджетів – для кожного року та середнього показника за весь період, який аналізовано (табл.1, табл.2); розраховано процент виконання планових показників видатків на охорону здоров'я міст та районів області – для кожного року та середнього показника за весь період, який аналізовано (табл.1, табл.2).

Таблиця 2 – Процент виконання планових показників та питома вага видатків на охорону здоров'я у видатках місцевих бюджетів Херсонської області в період 1992-2000 років, %

	Середні показники		
	питома вага	питома вага	%
	за планом	за фактом	виконання
1. м. Каховка			
2. м. Н.Каховка	19,40	18,22	87,09
3. м. Херсон	24,83	24,54	135,28
4. Білозерський р-н	21,21	18,69	90,41
5. Бериславський р-н	21,59	18,84	90,14
6. В. Олександрівський р-н	22,63	18,29	85,76
7. В. Лепетиський р-н	22,90	21,61	89,09
8. В. Рогачицький р-н	23,37	23,52	93,40
9. Високопільський р-н	24,99	23,40	95,20
10. Генічеський р-н	25,55	25,97	99,55
11. Голопристанський р-н	18,52	17,75	90,48
12. Горностаївський р-н	22,47	21,87	97,08
13. Іванівський р-н	22,87	21,08	84,09
14. Каланчацький р-н	23,02	21,30	101,42
15. Каховський р-н	38,17	38,19	87,46
16. Н. Сірогозький р-н	23,69	21,35	82,97
17. Н. Воронцовський р-н	26,49	23,71	92,07
18. Н. Троїцький р-н	23,14	22,47	89,28
19. Скадовський р-н	22,42	19,05	97,98
20. Цюрупинський р-н	22,59	20,23	104,46
21. Чаплинський р-н	23,43	21,62	85,85
РАЗОМ:	22,85	21,77	97,79
22. Обласний бюджет	29,16	29,74	119,35
ВСЬОГО ПО ОБЛАСТІ:	24,54	24,02	103,72

Також визначено кореляційно-регресійні взаємозалежності між питомою вагою запланованих видатків на охорону здоров'я у запланованому обсязі видатків міст (районів) та питомою вагою фактичних видатків на охорону здоров'я у фактичному обсязі видатків міст (районів) за період з 1992 до 2000 року.

Застосування економетричних методів у розробці моделі регулювання бюджетної системи України започатковано к.е.н. Чугуновим І.Я., видатки на охорону здоров'я бюджету Херсонської області за

допомогою визначення кореляційно-регресійних взаємозалежностей досліджуються уперше.

Проведений аналіз довів наступне.

У зведеному бюджеті Херсонської області видатки на оздоровчу сферу в період з 1992 по 2000 роки склали в середньому 24,54% планової і 24,02% фактичної видаткової частини. Причому, якщо у 1992 році частка цієї групи видатків у видатковій частині бюджету області дорівнювала лише 20,33% проти 23,1% в структурі видатків місцевих бюджетів України [1], то в 1998 році – вона збільшилася і склала вже 24,96% проти 21,8% загальнодержавного рівня (за даними Міністерства фінансів).

У бюджетах міст та районів області питома вага видатків на охорону здоров'я за дев'ять років, які проаналізовано, дорівнювала в середньому 22,85% від загального плану і 21,77% від загального факту. Серед бюджетів області найнижчі зазначені показники – в Голлопристанському районі та місті Н.Каховка: відповідно 18,52% і 19,40% планової і 17,75% і 18,22% фактичної видаткової частини. Найвищі зазначені показники – у Каховському районі: 38,17% і 38,19% відповідно, але така значна питома вага пояснюється тим, що з районного бюджету фінансуються видатки на охорону здоров'я і саме Каховського району, і міста Каховка.

У період з 1992 по 2000 роки майже в усіх бюджетах області, за винятком Верхньорогачицького, Генічеського, Каховського районів та обласного бюджету, спостерігається перевищення середньої планової над середньою фактичною питомаю вагою видатків на охорону здоров'я в загальному обсязі видатків бюджету. Взнявши до уваги середнє невиконання більшістю бюджетів адміністративно-територіальних одиниць області (крім м.Херсон, Каланчацького та Цюрупинського районів) запланованих зазначених показників в період з 1992 по 2000 рік, можна зробити висновки щодо незацікавленості місцевої влади у стабільному фінансуванні медичної сфери.

Загальні тенденції щодо виконання областю планових показників видатків на охорону здоров'я наступні.

За період, який проаналізовано, Херсонська область у середньому виконувала план здійснення витрат на охорону здоров'я на 103,72%. Але середнє перевиконання плану відбулося за рахунок років з надто високим рівнем інфляції, а саме, 1992 – 1993, коли прогнозні показники було значно перевиконано, відповідно на 10,00% і 107,20%. У решту років рівень виконання областю видатків на охорону здоров'я не відповідає потребам: у 1994 році – на 6,38%, у 1995-му - на 19,12%; у 1996-му – на 2,15%; у 1997-му – на 4%; 1998-му – 23,98% (!); у 1999-му – на 18,03%, у 2000-му – на 10,03%.

Вражають підсумки виконання планових показників видатків на охорону здоров'я в розрізі міст та районів. Так, в 1992 році з 20 адміністративно-територіальних одиниць області, які здійснюють відпові-

дні видатки, прогнозні показники виконали лише 11 районів, в 1993-му – 16, в 1994-му – 5, 1995-му – 0 (!), 1996-му – 11, 1997-му – 9, 1998-му - 0 (!), 1999-му - 0 (!), 2000-му – 1 район.

Видатки на охорону здоров'я в м.Н.Каховка протягом дослідженого періоду взагалі не фінансувалися в необхідному обсязі жодного року, а саме: від 68,42 до 99,04% плану. Подібна ситуація в Іванівському та Каховському районах – від 64,89 до 100% та від 69,33 до 100,66% відповідно. Непоодинокі випадки фінансування мінімальних потреб оздоровчої сфери менш ніж на 60%: у 1994-му році – Голопристанським (51,34%), Білозерським (51,66%), Чаплинським (57,73%) районами; у 1995-му році: Великолепетиським (52,38%), Ніжньосірогозьким (55,83%), Високопільським (57,73%), Цюрупинським (57,80%) районами; у 1998-му році: Верхньорогачицьким (58,29%) і Новотроїцьким (59,43%) районами; у 1999-му році – Ніжньосірогозьким районом (59,03%).

Слід враховувати, що мова йде про витрачання бюджетних коштів на поточне утримання закладів охорони здоров'я. Видатки на придбання медичного обладнання, інструменту, протезів, а також на прикладні дослідження та експериментальні розробки в галузі охорони здоров'я взагалі є надзвичайно низькими. Так, наприклад, у 1998 році на видатки такого роду з місцевих бюджетів Херсонської області не було витрачено жодної гривні [1].

Для більш поглибленого аналізу динаміки видатків на охорону здоров'я протягом 1992-2000 років використано економетричні методи. У певних кореляційно-регресійних рівняннях типу $y = ax + b$ від значення коефіцієнта (а) залежить рівень регулювання показника питомої ваги фактичних видатків певної групи у загальному обсязі фактичної видаткової частини місцевих бюджетів [2].

Для зведеного бюджету області розраховано коефіцієнт кореляції ($R=0,491$) і рівняння регресії ($y = 0,481x + 12,211$). Але на підставі такого низького коефіцієнту не можна робити висновків щодо тенденцій, які склалися. Напроти, значний коефіцієнт кореляції - $R=0,866$, що характеризує динаміку видатків на охорону здоров'я, має обласний бюджет. А розраховане рівняння регресії ($y = 0,729x + 8,453$) доводить, що кожного року на протязі 1992-2000 років питома вага видатків на охорону здоров'я у загальних видатках обласного бюджету збільшувалась на 0,729 відсоткового пункту.

З 20-ти бюджетів міст та районів області, які здійснюють відповідні видатки (за виключенням м.Каховка), чітка позитивна тенденція у взаємозалежності між питомою вагою запланованих видатків на охорону здоров'я у запланованому обсязі видатків місцевих бюджетів та питомою вагою фактичного виконання видатків на охорону здоров'я у фактичному обсязі виконання видатків місцевих бюджетів при досить високому коефіцієнті кореляції ($R>0,7$) спостерігається лише в 6 випадках.

1. Бериславський р-н	$y = 0,841x + 0,689$	$R = 0,756$
2. Верхньорогачицький р-н	$y = 0,939x + 1,904$	$R = 0,752$
3. Іванівський р-н	$y = 0,473x + 10,283$	$R = 0,710$
4. Каховський р-н	$y = 0,805x + 7,491$	$R = 0,911$
5. Нижньосірогозький р-н	$y = 0,973x - 1,752$	$R = 0,934$
6. Нововоронцовський р-н	$y = 0,587x + 8,002$	$R = 0,746$

де x – питома вага запланованих видатків на охорону здоров'я у запланованому обсязі видатків місцевих бюджетів, %;

y - питома вага фактичного виконання видатків на охорону здоров'я у фактичному обсязі видатків місцевих бюджетів, %.

Виходячи з вищезазначених рівнянь, можна зробити такі висновки: у 6 районах області при зміні питомої ваги запланованих видатків на охорону здоров'я у запланованому обсязі видатків місцевих бюджетів на один відсотковий пункт питома вага фактичного виконання видатків на охорону здоров'я у фактичному обсязі видатків місцевих бюджетів змінюється менш ніж на один відсотковий пункт. Зокрема, у Нижньосірогозькому районі – на 0,973 відсоткового пункту, Верхньорогачицькому – на 0,939, Бериславському – на 0,841, Каховському – на 0,805, Нововоронцовському – на 0,587, Іванівському районі – на 0,473 відсоткового пункту.

У решті 14 адміністративно-територіальних одиниць області, у яких коефіцієнт кореляції $< 0,7$, суттєвої взаємозалежності між питомою вагою запланованих видатків на охорону здоров'я у запланованому обсязі видатків місцевих бюджетів та питомою вагою фактичного виконання видатків на охорону здоров'я у фактичному обсязі виконання видатків місцевих бюджетів не спостерігається.

Таким чином, аналіз, проведений з використанням економетричних методів, довів недосконалість бюджетного планування в Херсонській області. У 6 районах області має місце процес недорегулювання, тобто при зміні показника питомої ваги запланованих видатків на охорону здоров'я в загальному обсязі видатків на 1-відсотковий пункт відповідний фактичний показник змінюється на величину менш ніж 1-відсотковий пункт. Решта районів та міст обласного підпорядкування взагалі не мають будь-яких відповідних тенденцій. Необхідно впорядкувати цей процес, визначити і встановити державні мінімальні стандарти, які мають зафіксувати ту межу, нижче якої не повинні бути показники обсягу та якості соціальних послуг та гарантій, що надаються державою населенню.

Використання результатів досліджень у регулюванні міжбюджетних відносин у Херсонській області певною мірою підвищить якість цього процесу.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Кириленко О.П. Місцеві бюджети України (історія, теорія, практика). – К.: НІОС, 2000. – 384 с.

2. Чугунов І.Я. Планування дохідної частини місцевих бюджетів // Фінанси України. – 2001. - № 12 – С. 38-47
3. Річний звіт про виконання місцевих бюджетів Херсонської області за 1992 фінансового управління Херсонської облдержадміністрації.
4. Річний звіт про виконання місцевих бюджетів Херсонської області за 1993 фінансового управління Херсонської облдержадміністрації.
5. Річний звіт про виконання місцевих бюджетів Херсонської області за 1994 фінансового управління Херсонської облдержадміністрації.
6. Річний звіт про виконання місцевих бюджетів Херсонської області за 1995 фінансового управління Херсонської облдержадміністрації.
7. Річний звіт про виконання місцевих бюджетів Херсонської області за 1996 фінансового управління Херсонської облдержадміністрації.
8. Річний звіт про виконання місцевих бюджетів Херсонської області за 1997 фінансового управління Херсонської облдержадміністрації.
9. Річний звіт про виконання місцевих бюджетів Херсонської області за 1998 фінансового управління Херсонської облдержадміністрації.
10. Річний звіт про виконання місцевих бюджетів Херсонської області за 1999 фінансового управління Херсонської облдержадміністрації.
11. Річний звіт про виконання місцевих бюджетів Херсонської області за 2000 фінансового управління Херсонської облдержадміністрації.

УДК 316.42:330.3:(477.72)

ОЦІНКА СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ МІСТА ХЕРСОНА

**Н.М.РУДІК – к.с-г.н.,доцент,
Л.Д.БІЛОШКУРЕНКО – пошукувач,
М.Ю.НІКОНОВ – магістрант, Херсонський ДАУ**

На сьогодні у місті Херсоні, як і у багатьох містах України, екологічний стан характеризується значною кількістю різноманітних проблем, які є результатом домінування у народногосподарському комплексу з ресурсоемними технологіями та фінансуванням природоохоронних заходів за залишковим принципом.

Ряд потужних промислових об'єктів, підприємств теплових мереж, автотранспорт, річковий і морський транспорт, комунальна мережа міста є головними чинниками техногенної дії на навколишнє природне середовище.

Серед несприятливих кліматичних факторів останніх років слід виділити значне збільшення кількості опадів. Кількість опадів збільшилась з 300-400 мм до 500-550мм. Останніми роками значно активізувались екзогенні екологічні процеси. Значна територія міста зазнає підтоплення ґрунтовими водами. Із загальної території міста (7300 га) підтоплення зазнає 3897 га земель, що складає 53% від усієї території. Практично на всій території міста спостерігається підйом рівня ґрунтових вод з виходом їх в окремих місцях на поверхню (р-н Млинів, Забалка, Воєнка, сел. Північне).